



Warszawa, dn. 6 marca 2003 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

RPO-399751-II/02/AG

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Sąd Najwyższy
Izba Karna
Pl. Krasińskich 2/4/6
00-951 WARSZAWA

Wniosek
Rzecznika Praw Obywatelskich

Na podstawie art. 60 § 2 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z dnia 31 grudnia 2002 r.) w zw. z art. 16 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. O Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r., Nr 14, poz. 147)

wnoszę

o podjęcie uchwały wyjaśniającej, ujawniającej się w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżności w wykładni art. 535 § 2 Kpk, zawierającej odpowiedź na pytanie, czy orzeczenie Sądu Najwyższego o oddaleniu jako oczywście bezzasadnej kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, wymaga pisemnego uzasadnienia.

Uzasadnienie

Art. 535 § 2 Kpk w brzmieniu nadanym mu nowelą z dnia 20 lipca 2000 r. (Dz.U. z 1 sierpnia 2000 r. Nr 62, poz. 717) daje podstawy do przyjęcia co najmniej dwóch przeciwstawnych kierunków interpretacyjnych w kwestii wymogu sporządzenia pisemnego

uzasadnienia przez Sąd Najwyższy w przypadku wydania orzeczenia o oddaleniu Jako oczywiście bezzasadnej, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich kasacji.

Otóż pierwszy z kierunków reprezentowany m.in. przez dr Stanisława Zabłockiego (S. Zabłocki, Nowela Kpk z 20 lipca 2000 r., Zakamycze 2001 s. 287), jak i przez prof. Tomasza Grzegorzycy (T. Grzegorzycy, Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Zakamycze 2001, s. 1218) skłania się wyraźnie ku uznaniu dopuszczalności zaniechania pisemnego uzasadnienia rozstrzygnięcia oddalającego kasację z powodu jej oczywistej bezzasadności także wtedy, gdy zapadło ono na rozprawie. Tak wyrażone stanowisko wobec niepoczynienia przez autorów stosownych rozróżnień należałoby odnieść także do oddalenia na rozprawie jako oczywiście bezzasadnej kasacji nadzwyczajnej wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Dopuszczalność rezygnacji ze sporządzenia stosownego uzasadnienia ma znajdować swoje prawne umocowanie w treści art. 535 § 2 Kpk, który zdaniem autorów stanowi podstawę do wyinterpretowania normy procesowej ustanawiającej wyjątek od ogólnych reguł dotyczących sporządzenia uzasadnień zapadających na rozprawie postanowień sądowych w postępowaniu karnym.

W wyraźnej opozycji do tak postawionej tezy należy umiejscowić stanowisko zaprezentowane przez prof. Stanisława Waltosia w przedłożonej Rzecznikowi Praw Obywatelskich opinii prawnej. Autor wyraził w niej pogląd, iż na gruncie wykładni systematycznej, jedyną, wewnątrznie spójną normą dającą się wywieść z art. 535 § 2 Kpk jest ta, która określa dopuszczalność i formę odstępstwa od ogólnej reguły, w myśl której o kasacji orzeka się na rozprawie. Żadna inna kwestia, w ocenie prof. Waltosia, poza dopuszczalnością i sposobem orzekania w danym wypadku na posiedzeniu nie jest uregulowana w art. 535 § 2 Kpk. Wobec tak postawionej tezy do problemu uzasadnienia zapadłych na rozprawie postanowień o oddaleniu kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich jako oczywiście bezzasadnej należałoby odnieść ogólne normy regulujące uzasadnianie decyzji w toku postępowania kasacyjnego. Na zasadzie odesłań normatywnych należałoby więc zastosować do poruszonej kwestii przepisy ogólne, tj. art. 98 § 1 i § 3 Kpk. Końcowe stwierdzenie autora opinii sprowadza się do uznania, iż każde postanowienie o oddaleniu kasacji na rozprawie, bez względu na podmiot, jaki wniósł kasację i bez względu na przyczynę oddalenia wymaga z urzędu pisemnego uzasadnienia.

Tak zaprezentowana wykładnia ma silne ugruntowanie w przesłankach natury systemowo-teleologicznej. Zdaniem prof. Waltosia publiczność rozprawy, na której zapada postanowienie Sądu Najwyższego, a więc faktyczna możliwość uczestnictwa w niej stron procesowych, a także podmiotu, który wniósł kasację nadzwyczajną nie pozwala na zgodne z kanonami dobrych obyczajów i z godną podtrzymywania tradycją uczciwego procesu, przejście do porządku dziennego nad dopuszczalnością ograniczenia się Sądu Najwyższego do krótkiego komunikatu, iż wniesiona kasacja jest oczywiście bezzasadna. Odstąpienie od uzasadnienia zapadłego na rozprawie postanowienia Sądu Najwyższego

o oddaleniu wniesionej w interesie publicznym kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich jako oczywiście bezzasadnej z całą pewnością nie służy prawidłowemu zrozumieniu zapadłego rozstrzygnięcia, ograniczając tym samym funkcje tej formy nadzwyczajnego zaskarżenia.

O istniejącej w mojej ocenie normatywnej konieczności sporządzania uzasadnień zapadających na rozprawie postanowień, oddalających jako oczywiście bezzasadne kasacje wnoszone na podstawie art. 521 Kpk, poinformowałem już w piśmie z dnia 6 lutego 2001 r. Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. W tym kontekście wypada dodać, iż sporządzenie uzasadnienia postanowienia o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnej wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich kasacji, ma niejednokrotnie znaczenie także i z punktu widzenia dokonywanej w ramach urzędu ombudsmana oceny ewentualnej niemożności objęcia ochroną w ramach przesłanek kasacyjnych, tych szukających u Rzecznika pomocy prawnej podmiotów, w sprawach których Rzecznik dopatrył się naruszeń praw i wolności człowieka i obywatela w obszarze szeroko rozumianego prawa karnego.

Zarysowana wyżej różnica poglądów ma swoje praktyczne odniesienie, bowiem w orzecznictwie Sądu Najwyższego niektóre spośród zapadłych postanowień oddalających kasację Rzecznika jako oczywiście bezzasadną nie zawierają uzasadnień (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2002 r., sygn. Akt IV KK 273/02), podczas gdy większość zapadających w tym przedmiocie orzeczeń zdaje się czynić zadość ogólnym normatywnym wymogom dotyczącym uzasadniania zapadających w wyniku przeprowadzenia rozprawy głównej postanowień (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2001 r., sygn. Akt V KKN 23/01 czy też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2002 r., sygn. Akt V KK 178/02).

W tych warunkach za uzasadniony i konieczny uważam wniosek o rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy postawionego na wstępie zagadnienia prawnego.

Prof. dr Andrzej Zoll